

פר' האזינו
יום כיפור פ"ז

הנה הפשטתם צורת השיבה,
וקלטתם רוח ורצון השיבה,
ובזה עשיתם לכם חבורה לילך
בעקבות רוח השיבה,
ובכל מקום שאחתם נמצאים
לקחתם זאת כאילו להיות עם
השיבה בין כתלי הישיבה'

(מרח המשיגה הגדלצ רבי ירוחם לינובין
צוקל ממיר)

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 644

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	18:05	19:16
בני ברק	18:23	19:18
ציריך	19:12	20:20
וינה	18:46	20:12
אנטוורפן	19:32	20:38
פריז	19:28	20:43
לונדון	18:54	19:53

דבר השיבה

לכל הפחות לאחוז המטאטא ביד...

כה שח הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לעוונשטיין
זצ"ל בשמשו בקלעצק, שהמשיל את הענין
עשיית תשובה, לאותה עובדה שהיו עיניו רואות
ברוסיה כאשר היה השלג מכסה את הארץ
וחוסם את הדרכים בעיר, היה מוטל על כל בעל
בית לפנות את השלג הנערם ליד פתח ביתו או
חנותו. ומי שעבר על החוק ולא פינה את השלג,
היו אנשי המשטרה המסיירים בעיר כדי לפקח
על המלאכה, רושמים תלונה עליו, והיו הבריות
מתעצלים מלמלא את חובתם, ומה היו עושים
כדי שלא ייתפסו בקלקלתם כאשר היה שוטר
מופיע באיזור מגוריהם, מיד היו הכל תופסים
בידם מטאטא, כדי שהלה יסבור שהמלאכה
נעשית כראוי ויעזבם לנפשם.

תשובה - אין אנו עושים סיים המשגיח ואמר
- אבל לכל הפחות נאחוז בידנו את המטאטא
ונחזיק בדרכי התשובה.

(לקח טוב)

מערכת "בית מדרש" מאחלת ברכת גמר חתימה טובה לרבנן ותלמידיהון ותמכין דאורייתא
יהי רצון שתחל שנה וברכותיה ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה

מתורת רבותינו

התחדשות בלימוד התורה

יערוף כמטר לקח: (דברים לב, ב).

מה דגים שבים פותחין את פיהם לקבל טיפת
המטר שיורדת מן השמים, כך דברי תורה, תלמיד
חכם שומע מדרש או הגדה מצית אצלו לשמוע.
(פסיקתא זוטרתא, האזינו)

בשיחה שנשא מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי
פינקל זצ"ל על חובת ההתחדשות בלימוד התורה
השמיע ואמר, חז"ל השוו את לומדי התורה לדגים,
ואף שהדגים הן ים שלם יש להם, אף על פי כן הם
קופצים ועולים לקראת כל טיפת מים, כי כל טיפה

וטיפה היא התחדשות, וזו חביבות נוספת ומיוחדת,
וכך החובה מוטלת על לומדי התורה להתחדשות,
התורה של אתמול איננה התורה של היום, וזהו יסוד
החביבות של התורה. וכן אמר המשורר (תהלים יט,
ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב, עסק התורה צריך
להיות בדיבוק חברים וריתחא דאורייתא מחודשת
בכל עת, בכל יום יהיו בעיניך כאילו היום ניתנו.

(שיחות רבי נתן צבי)

אין לישראל קיום ומציאות בלי התורה

יסובבנה יבוננה יצרנהו כאישון עינו (דברים לב, י).

סבבם והקיפם בעננים וסבבם בדגלים לארבע רוחות,
וסבבם בתחתית ההר שכפאו עליהם כגיגית. (רש"י)
יש לתמוה, בפסוק זה הלא מדובר בשבחן של
ישראל והטובות שהשפיע להם הקב"ה במדבר,
והרי כפיית הר כגיגית גנאי היא ולא שבח, שהוצרכו
לכפות עליהם את ההר כגיגית כדי שיקבלו את
התורה, ומדוע נזכר ענין זה בתוך סיפור שבחם
ומעלתם של ישראל?

תירץ מרן ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרוצוביץ
זצ"ל, כפיית ההר מעלה נפלאה היא! נתינת התורה
באופן שכזה מורה לכלל ישראל שכל מציאותם

השתנתה ואין להם שום מציאות וזכות קיום אלא
בהיותם דבוקים בתורה, ובלי זה הם מתים.

כלומר, שלא נחשוב כי נשארו אותו עם כמקודם
ורק נתוסף להם התורה, אלא השבח הוא שנעשו
כבריה חדשה ונכנסו למצב כזה שהם מסובבים
בתורה מכל הכיוונים, וכל מציאות הקיום שלהם
תלויה ועומדת במידת דבקותם בתורה, ובלעדיה הם
מנותקים ממקור חיותם ומאבדים את זכות הקיום
שלהם ושל כל העולם שנברא עבורם, ודבר זה
מעיד על עומק ועוצם החיבור שבין ישראל לתורה.

יום כיפור:

יום כיפור דווקא אחר ראש השנה

קיימת קושיא מפורסמת, לכאורה היה ראוי לו
ליום הכיפורים לבוא לפני ראש השנה. ביום כיפור
ימחלו העוונות ויטהרו, ובראש השנה ידונו את
העולם כשהוא טהור.

וביאר מרן המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל אם היה

יום הכיפורים לפני ראש השנה, היה יום כיפור של
שקר. לפני שיזכה האדם לכפרה, וכדי שיזכה לה,
הוא חייב לקבל על עצמו עול מלכות.

הסדר של ראש השנה ויום הכיפורים הוא במהלך
אחד. מתוך קבלת עול מלכות שמים על זמן של

מתורת רבותינו

להבא - השנה הבאה, באה הדאגה על הזמן של
העבר. לאחר שהוא מוצא את עצמו בארמון המלך,
הוא מתמלא בוושה מהנהגתו לשעבר, הוא מתמלא
בזיון על מעשיו בשנה שעברה. ורק אז מגיע תורו
של יום הכיפורים, לכפר על עוונות של העבר.
מערכי לב (עמ' קמד)

שמחת הגה"צ המשגיח ביום הכיפורים

בעשרת ימי תשובה, היה אומר הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל אחרי התפילה את פרק קמ"ב מהתהילים ברבים, בניגון מיוחד של התעוררות שלא ישכח מהתלמידים עד היום.
בכלל עשרת ימי תשובה ובפרט ביום הכיפורים -
המשגיח - כפי עדות תלמידים, כבר היה רגוע יותר, -
זהו יום של רחמים!
הגאון רבי דן סגל שליט"א מספר שראה את הגה"צ המשגיח הגר"י לוינשטיין בהפסקה בין מוסף למנחה ביום הכיפורים, שנכנס לחדרו בישיבה, ומבחוץ
שמעו שהוא מזמר ניגונים. והסיבה היא, כי השמחה הכי גדולה שיכולה להיות לאדם שיש לו הזדמנות לנקות את עצמו.
מתוך מאמר

לקח מאלף מהכרזת 'ה' הוא האלקים' שבנעילת היום

שמעתי בשם הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינשטיין** שאמר: זה כבר חמישים שנה, ועדיין אני צריך להתחיל מחדש.
פעם אחת אחר יום כיפור אמר הגה"צ המשגיח כל היום עוסקים בעבודת היום, ולבסוף חוזרים ומתחילים מחדש וצועקים בקול רם "ה' הוא האלקים", "שמע ישראל" היינו משום שתמיד צריך להתחיל מחדש, בבחינת נער.
וכן אם אינו מצליח באיזה סדר או איזה זמן צריך להתחיל בהתחלה חדשה, כי זהו כח הצמיחה.
מאמר מרכזי (עמ' עה; להגה"צ רבי מרדכי מנחם שוואב זצ"ל)

מכתבי רבותינו

"מה גודל הוא זיכוי הרבים מי שדורש טובת ישראל ע"י מעשים טובים הצלחת גו"נ [=גוף ונפש], כמה זאת רצון ית', כי דומה הוא אליו ית' אשר הוא טוב ומטיב לכל, בפרט לעמו ישראל אשר הם חביבים אליו ונקראו בנים למקום" לפנינו מכתב מהגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, אשר נשלח בח' תשרי תשי"ט לפני 68 שנים (הובא באור יחזקאל - מכתבים - מכתב שג)

באיגרתו, המשגיח מעלה על נס את הזכות העצומה והמעלה הנשגבה הטמונות במסירות נפש ובדאגה כנה לטובתם של ישראל. כראיה לכוחה של דאגה זו לגבור אף על מידת הדין, הוא מביא כראיה את יונה הנביא ומשה רעיא מהימנא. שניהם עשו מעשים שעל פי שורת הדין היו עלולים לגרור ענישה חמורה - יונה הנביא בבורחו משליחות ה', ומשה רבינו בטוענו כלפי מעלה "למה הרעתה לעם הזה". חרף זאת, שניהם ניצלו ממידת הדין הקשה, שכן הקב"ה, הבוחן כליות ולב, ראה כי כל פועלם נבע אך ורק מתוך אהבה טהורה, כאב אמיתי ודאגה עמוקה לגורל עמו. מכאן נלמד יסוד גדול: המוסר עצמו למען הכלל ופועל לטובתם, זוכה להגנה ולישועה מיוחדת. וזה לשון המכתב:

אור ליום עש"ק י"ב לח' תשרי תשי"ט.

רב שלום וברכה לכבוד הרב הג' בתורתו וביראתו אדם הנעלה וכו' מוה"ר... שליט"א:
אחדשה"ט:

מכתבו עם ברכתו קבלתי מברכתו יהי' מבורך, כן מברך אני אותו בפתקא טבא, ובחג שמח:

מה גודל הוא הענין הדורש טובת הרבים, הנה הנביא יונה ברח מפני ד', הלא הכובש נבואתו כמדומני כי הוא במיתה וכבר שמע מפי ד' ית' שילך לנינוה ולמסור דברי ד' ולבסוף מלבד כי לא הי' חטא, כי גם זכה להיות במעי הדג ג' ימים וג' לילות וחי, ועוד שהקראו הדג פלא גדול עשה הא' ית' עמו, אין זה רק כי ברח מפני טובת ישראל. כמו כן במשה רע"ה כאשר אמר למה הרעתה לעם הזה וכו' עיין במדרש, (שמות רבה, ה' כ"ב) בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקב"ה שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין, מה גודל הוא זיכוי הרבים מי שדורש טובת ישראל ע"י מעשים טובים הצלחת גו"נ [=גוף ונפש], כמה זאת רצון ית' כי דומה הוא אליו ית' אשר הוא טוב ומטיב לכל בפרט לעמו ישראל אשר הם חביבים אליו ונקראו בנים למקום:

ידידו:

הגאון רבי צבי כהנא - גרושקא זצ"ל ראש ישיבת 'הרי יהודה' עם פרקי זיכרונות אישיים מימי שנחאי ו' תשרי תשנ"ז • שלושים שנה לפטירתו

שחר נעוריו וההתקשרות לישיבת מיר

הרב הגאון רבי צבי כהנא - גרושקא זצ"ל, נולד בעיר סרני שבפלך וואהלין בחודש כסלו תרפ"ב, לאביו הרב רבי אהרן גד הי"ד, מחשובי חסידי סטולין. לפני שנת בר המצווה נסע ללמוד בסטולין בישיבתו של האדמו"ר הצה"ק רבי משה הי"ד, ומו"ר ראש הישיבה היה הגאון רבי שלמה סלבין הי"ד, מגדולי תלמידי ישיבת וולאז'ין ומיר.

משנת תרצ"ז עד סוף זמן קיץ תרצ"ט למד בברנוביץ, ובאלול תרצ"ט עבר לישיבת מיר מאז כרך את גורלו עם גורל הישיבה, והשתתף בכל נדודי הישיבה עד עלותו משנחאי ארצה. עם הישיבה עבר לוויילנא ומשם לקיידיאן ולעיירת שאט, משם המשיך עם המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל לקובה שביפן, ומשם הגיע לשנחאי בי' באב שנת תש"א.

את שנחאי עזב לצרפת עם הקבוצה האחרונה, יחד עם מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ והרבנים הגאונים: רבי אהרן קרייזר, רבי שלום שפירא, רבי יוסף הורביץ, רבי שמואל אליהו אורלנסקי ועוד. באוניה לצרפת המשיכו בני העלייה לעמוד על משמרתם בתורה ומוסד; לימים סיפר כיצד למד עם מרה"י שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, מראשי ישיבת מיר ירושלים. משם המשיך ארצה עם גדולי התלמידים והצטרף עם מספר תלמידים לישיבת סלבודקה בבני ברק, תחת הנהגתו של הגאון רבי אייזיק שער זצ"ל.

בשנת תש"י, בא בברית הנישואין עם הרבנית תחית בת הגאון רבי יצחק אריאלי זצ"ל, בעל העיניים למשפט: העדים והשושבינים בחופתו - מאחר שהיה יתום משני הוריו - היו המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין, מרן רה"י שה"ת רבי חיים שמואלביץ זצ"ל והרבנית ע"ה, ורבי מרדכי שולמן זצ"ל.

פרוץ המלחמה וסערת התקופה תחת השלטון הרוסי

להלן סקירה מקיפה מזכרונות הגר"צ מנדודי הישיבה בשנות השואה הנוראה, כפי שסיפה:

טרם פרוץ המלחמה עברתי לישיבת מיר ששהתה בפלך מינסק בשליטת הצבא האדום. הרוסים מינו

לראש העיר (קומיסר) את אחד היהודים ממינסק, שהכיר את היהודים ואת האוכלוסייה במקום. בתחילת מינויו הוא בא לבקר בישיבה, ונדהם לראות כחמש מאות בני ישיבה לומדים ביחד במקום אחד. כרגיל היו בישיבה כארבע מאות בחורים, אך עקב המלחמה נוספו עוד פליטים ממקומות שונים שכבשו הגרמנים והצטרפו אלינו. דבר ראשון אמר שכולם יישארו במקום, הוא ידאג לאוכל ולא יחסר כלום, וכי הממשלה הרוסית כאילו אחראית לשמור עלינו. דאגתו וטובתו החשידה אותו בעינינו; הגיעו אלינו שמועות על רצונם לרכז את תלמידי הישיבות והרבנים למשלוח לסיביר, והתחלנו לחשוב על בריחה והתפזרות.

באותם ימים שהה גם מרן הגאון רבי אלחנן ווסרמן בעיר מיר עם שאר הגולים ופליטי המלחמה, וללא הכנות ושהיות ישב ללמוד בהתמדה נוראה. באחד הימים בשעות הצהריים נראו מטוסים בשמי מיר, והבחורים מיהרו בבהלה לרוץ לשוחות להתגונן מן המפציצים. אבל רבי אלחנן בשלוות נפש נדירה הגיב:

"בהלה מיותרת היא, נשב ונלמד, אין כרגע סיבה לרוץ לשוחות".

כעבור שעה קלה התברר שהצדק עמו, והמטוסים שנראו בשמים היו של הצבא האדום ששלט בעיר מיר. באותם ימים הסתודד רבי אלחנן עם בעלי תריסין מן הישיבה, ביניהם מרן רה"י הגר"נ פרצוביץ זצ"ל, סתם ואמר נוגות - אולי כפי ששמע ממרן החפץ חיים:

"עתידיים חילותיו של היטלר ימ"ש לחדור עמוק עמוק, אולי עד מוסקבה... ואז ואולי תופשל פרוכת - המסך..."

סתם, ולא פירש יותר.

הפרידה קורעת הלב מבית אבא

התקופה היתה בסביבות החגים והימים הנוראים. תקופה שבדרך כלל שרר בין הזמנים בישיבות, אבל לא היה אז לאן ללכת, במיר עצמה לא היו רכבות. אחרי חג הסוכות הצלחנו לברוח מהמקום, ואת המשך הדרך עשינו בקרונות משא, מהיכן שהיו פסי רכבת, וכך הגעתי לעיר סרני, עיר ילדותי. נפגשנו ושווחחנו על העתיד המכוסה ערפל.

אבי האיץ בי לנסוע לוויילנא, להתרחק מן הקומוניסטים והשפעתם ההרסנית. כדרך של עיירות

קטנות שכולם מעורבים בחיי כולם, השכנים התנגדו וטענו שאי אפשר לעזוב ולהיפרד מן המשפחה בשעה טרופה כזאת. בינתיים הופיע בשנית בחור שלמד בישיבת מיר, וזירז אותי באומרו כי אפשר עוד לאחר את המועד, וביקש החלטה מהירה ואמיצה. בשש בערב יצאתי מהבית בלווי אבי ז"ל עם מעט בגדים, כסף והרבה סיגריות, כי דברים שאי אפשר להשיג בכסף ניתן לקבלם תמורת סיגריות.

סיכמתי עם אחי שהם ייסעו לעיר מיר לקחת את חפצי מהישיבה ויביאו לי אותם אחר כך לוויילנא. אבי נשאר עמי עד השעה שלוש לפנות בוקר, ממתין עמי ברציף הרכבת. הפרידה היתה קשה מאד. לא היתה לו אפשרות לחזור הביתה בשעה כזאת כי היה שם עוצר לילה, ואכן - מאז לא ראיתי יותר את אבי ז"ל.

לפי הידוע לנו, נהרג אבי עטור בטלית ותפילין, כשסירב לפקודת הגרמנים לצאת מביתו וללכת עימם לקראת סופו. כך זכה להגיע לקבר ישראל על ידי שכן גוי שקברו בגינת הבית.

ידידי שזירזני לבוא עמו, נשבר במהרה בראותו את העזובה והקשיים שעמדו בפני תלמידי הישיבה; הדרך הקשה, המושלגת והבוצית נתנה בו את אותותיה, ומשלב מסוים ביקש רק לחזור הביתה. כאן נהפכתי למשכנעו לבוא עמי ולהמשיך בדרכנו, אך מצב רוחו השפוף נשבר לחלוטין בישיבת רמ"לס בוויילנא, כשישבנו במטבח מוצף גשם וקור עז. אכן, הוא חזר לסרני.

במחשבה לאחור, בהשקפה רבת שנים, נדמה שחזר שמים הילך כצל ימיני - שעזבתי את המקום בדיוק לפני שנסגרו הגבולות, שנשלח משמים שליח להביאני לישיבה, וברגע שסיים את שליחותו חזר למקומו, ורח"ל נספה בשואה עם כל בני משפחתי. כהכרת הטוב על מעשיו אני נוהג לפעמים ללמוד לזכותו משניות.

"חיבה יתירה" בצל גדולי ישראל בוויילנא וקיידיאן

"חיבה יתירה" ראיתי משמים, שדאגו לי כל השנים להצלחה ברוחניות וגשמיות, ולמלאות את חסרוני כיתום מאב ואם. מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל קירבני כאב ממש, וקצב לי סכום משמעותי לקיום. גם הגאון רבי לייב מאלין זצ"ל נתן לי את תלמידיו ושילם לי על זה

ימים מקדם

אח"כ ידענו זמנים גרועים יותר; הכריחו את כולנו להתרכז בבניין אחד, איזה שלד לא גמור של כמה קומות. במקום התגוררו כל מיני טיפוסים מפוקפקים ומפחידים. בתחילה ריכזו אותם בקומה אחת למטה, אבל אנו התעקשנו שהם לא יהיו עמנו בכלל באותו בנין, ובסוף הוציאו אותם לגמרי מהבנין הזה. מאחר שלא רצינו כל כך לעבור לבנין, הם איימו על ראש הישיבה שהוא אישית יענש אם התלמידים לא יעברו להיות במרכז יחד בבנין הזה. הלכנו, קבוצת תלמידים, למשרדו הראשי של האחראי היפני, ומחינו על כל ההתנהגות עמנו. הפכנו שולחנות ושברנו דברים, עד שהגיעה המשטרה הצבאית ולקחה אותנו למאסר. בעזרת השם נשלחו שליחים מאנשי המקום לשחרר אותנו, והודיעו לנו כי זכינו בנפשנו בשלל, כי במקרים אחרים המשטרה באה ובלי לשאול שאלות פותחת ויורה... בסדרת חינוך אמר לנו היפני: "המשרד הוא שלי ולא של אחרים, ופגעתם בי". רשמו את השמות שלנו והתרו בנו לכל נחזור על המעשים.

אימת ההפצצות ונס ההצלה

היתה האפלה בכל האזור בגלל ההפצצות של האמריקאים. לכל חלון היה ווילון מצד אחד שחור או אדום ומצד שני כחול. היינו לומדים בלילות בחדר בתוך אפלה גמורה של החלונות. אבל כשהתחילו האזעקות על הפצצה, היה יפני ממונה מיוחד לזה, מתחיל בקול מאיים לצרוח שיכבו את כל האורות, ממש פחד מוות היה לשמוע אותו.

בשם המשגיח זצ"ל היה רגיל על לשונו, עם התחלפות המקומות והניסיונות הקשים ללמוד בריכוז מוחלט ובשלוות הנפש בכל מקום:

"מקום חדש, יצה"ר חדש. סטנדר חדש, יצה"ר חדש. סטנדר ישן, יצה"ר ישן. (א נייער פלאץ א נייער יצה"ר, א נייער סטנדר א נייער יצה"ר, האלטער סטנדר האלטער יצה"ר)".

זכורני את אחת ההפצצות הכבדות שנהרגו בה אלפיים אנשים תוך כמה דקות. היו חמשה בחורים מהישיבה שגרו בבנין שנפגע בהפצצה, ואחרי הארגעה ניגשנו לראות ולוודא את מצבם. לדאבוננו ראינו שהבית קרס תחתיו, כי היה בנוי ממלט והתפרק לגלגל של אבנים, ולתדהמתנו, בעזרת המחלצים, אט אט יצאו מבין ההריסות חמשת חברינו, כל אחד עם נס פרטי משלו. הם הרגישו שיצאו ממש מתוך קבר אחים.

המלחמה נמשכה עד שהאמריקנים הפציצו את הירושימה. זכורני שהיפנים אמרו "לא נורא נתגבר על זה", לא ידענו מה זה אטום, אבל כולם הבינו שמדובר בפצצה גדולה מאד. אח"כ הגיעה הפצצה השנייה על נגאסקה, והיפנים קיבלו הוראה מהמלך שלהם להיכנע. המלך היה אצלם כמו אלילות. ברחוב ראינו יפנים כורעים על הברכיים עם ראש מורד... וכל מקום שתפסו אותם הסינים הכובשים, נתנו להם מכות רצח.

קידוש ה' והעלייה הנכספת לארץ ישראל

באותה תקופה קנינו בניין לישיבה במחיר מיוחד זול, אבל גם הון תועפות. היה זה לפני יום כיפור. פירקנו את מחיצות החדרים והפכנו אותם לאולמות לימוד ותפילה. היה זה נס גלוי, כי כשיצאנו מהבנין הישן

הרגיש כנוגע בדבר לעצמו.

קבלת הפנים של היפנים היתה יפה מאד; על הרציף בקובה הגיש לנו בחור צעיר סלסלת פירות יקרים מאד. לא הבנו בדיוק את כוונותיו ולא הסכמנו לקחת מתנות. השהות ביפן היתה זמנית, והם לא ראו בעין יפה את שהותנו שם. לא היו מעוניינים כל כך שאירופאים יסובבו שם, כי החלו בהכנות למלחמה באמריקה הרחוקה. אך לעזרתנו עמד פרופסור קאשוזה מאוניברסיטת טוקיו, ממשפחת המלוכה וידיד אמת של עם ישראל, והוא המליץ עלינו שאנו דתיים ונשמור על הכלל "דינא דמלכותא דינא".

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל הכריע להפסיק לבקש להאריך את אשרות השהיה, ולעבור לעיר שנחאי, שהיתה יותר כעיר בין-לאומית.

לישיבת מיר בראשותו של הגר"א קלמנוביץ זצ"ל היה משרד באמריקה, ומשם שלחו כסף לקיום הישיבה. גם הגוינט עזר רבות ליהודי המקום. לכל נפש הוקצבה כמות מוגבלת של אורז, ולאירופאים הקציבו לחם כי לא אכלנו את האורז שלהם, אבל הלחם גם היה מאורז... הלחם לא השביע כי היה אוורירי מאד; תוך כמה דקות מאז שקיבלנו את הלחם לא נשאר ממנו זכר, ונשארו רעבים. ניתן היה לקנות דגים בשוק המקומי והם לא היו ביוקר, וכן ניתן היה להשיג "צננו" שהיה חריף מאד וכמעט שאי אפשר היה לאכול בלבד.

עמלות התורה בשנחאי מתוך דחק ורעב

מגורי הבחורים היו בתחילה בבית הכנסת הגדול, שנדב אותו שנה קודם לכן אדם אמיד מאד, ובנוסף לאולמות תפילה היו במקום בית מרחץ ומקווה טהרה, מטבח ואולמי שמחות ועוד. בתחילה ישנו בבית הכנסת באולמות הפנויים ובעזרת נשים; המקום היה גדול מאד, אבל הרבה פליטים יהודים מרוסיה מילאו את המקום בהמוניהם.

אחר כך שכרנו דירות, כשלושה-ארבעה בחדר אחד, ובכל שעות היממה למדנו. האוכל היה דל, ונעשה קשה מיום ליום בהתגברות המלחמה. הכספים מאמריקה התעכבו ומה שנשאר לאכול היה רק לחם מתולע. הלחם היה אפוי מקמח ישן ורקוב, שורץ תולעים ומלא בחרקים. היינו לוקחים את הלחם ומפוררים אותו לגורמיו, דק מן הדק, מוציאים את כל הלכלוך ואוכלים את מה שנשאר... האוכל עצמו ארך הרבה זמן, בגלל הבדיקות והניסיונות לנקות אותו.

בחורף הראשון כמעט שכולנו לקינו בלשון. מחלה איומה שהלשון נחלקת לסדקים, וכל מגע עם משהו חריף או מלוח כרוך בכאבי תופת. פרופסור אחד בדק אותנו והחליט לטפל בבחורי הישיבה במהירות לפני שמחלה איומה נוספת בשם "ברי ברי" תתפתח בעקבות מחלת הלשון, עד כדי סכנת חיים מידית. בהמלצתו בישלו לנו מספר נשים יהודיות טובות לב עלי תרד ושמרים, והוויטמינים שהיו חסרים בגופנו הושלמו במהירות. תוך שבועיים כמעט כל תלמידי הישיבה התרפאו מן המחלה האיומה.

בהמשך המלחמה העולמית, בהשפעת הגרמנים, הכניסו את האזור שלנו למעין "גטו". הישיבה היתה בריחוק מקום ממגורי הבחורים, על כן קיבלנו היתר לצאת לישיבה רק בקבוצות, משם בבוקר עד הערב. ואח"כ מי שרצה לעבור היה צריך ללבוש כפתור מיוחד על הדש לזיהוי.

לצורכי קיומי. ראיתי בימי חיי קירבה גדולה אצל מרן החזו"א זצ"ל, אצל המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, וכן אצל מרן הגר"צ מבריסק וראשי ישיבת סלבודקה.

כאמור, דרך חברים מהישיבה נוצר קשר עם החברים הפזורים בערים מסביב, ונודע על הכוונה לעבור לעיר ווילנא – העיר שעמדה לחזור לממשלת ליטא, תופעה שמימית לא מובנת שהצילה את ראשות יהדות ליטא וישיבותיה. שם בוילנא החל זרם אדיר של פליטים, ובמיוחד של תלמידי ישיבות. המנווט ומנהיג כל הגולה היה מרן הגאון רבי חיים עוזר בעל אחיעזה, שגם דאג לאמצעי קיום בסיסיים לישיבות.

אנו תלמידי הישיבה למדנו באחד מבתי הכנסת הגדולים בוילנא. מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל דאג מאד שנוכל ללמוד מתוך הרחבת הדעת, ללא כל הפרעות חיצוניות, כשטבחיית מיוחדת בישראל לנו את האוכל.

מפאת עומס הפליטים והאנדרלמוסיה ששלטה בעיר, החליט מרן ראש הישיבה הגר"א פינקל שכדאי לעבור לאחת העיירות הצדדיות והלא מרכזיות באזור. יותר מעשרים אלף ליט נתן ראש הישיבה שוחד לפקיד ממשל בכירים ביותר, עד שהישיבה עברה לעיר קיידיאן ליד ווילנא. ראשי המקום קיבלו אותנו בחביבות; היו ברובם אנשים אינטלקטואליים ומשכילים, והכירו בערכה של השכלה גבוהה. אנו, בני הישיבה, נראינו להם תרבותיים ומשכילים, העוסקים בלימודים גבוהים ומעמיקים.

הניסים בדרכי יפן והמסע באוניה

אחרי תקופה של כמה חודשים, השתנתה שוב השליטה באזור. כמה בחורים ניגשו לקונסול הפולני בבקשה לקבל אשרת מעבר – וויזה ליפאן. האישור הושג בדרכי שמים, דרך אשרות מעבר לאי הולנדי נידח בשם קורסאן; בגלל אשרת המעבר של האי הולנדי קיבלנו מעבר דרך יפן. קצת מסובך, אבל כל הדברים הבלתי אפשריים קורים ומתרחשים בשעה שהעולם מתהפך מצד לצד על קרבו וכרעיו, בהשגחתו ויתברך.

התנהל ויכוח בין הבחורים. אחד מהם, החשוב ביותר, יליד מינסק שהכיר את רשעות הרוסים, לא העלה על דעתו להגיש בקשת יציאה מהשלטונות הרוסיים נ.ק.ו.ז. היה כמעט ברור כשמש שהתוצאה תהיה נסיעה לסיביר לגלות. אך כמה מן הבחורים התעקשו, וביקשו אשרת יציאה מרוסיה. לתדהמת הכל, אכן קיבלו אישור יציאה וויזה; נפלאות דרכי שמים. במהירות הגישו מאות בחורים בקשות יציאה וקיבלום.

המעבר התנהל דרך חברת נסיעות רוסית; היינו צריכים לנסוע מקובנה למוסקבה, ושם להמתין כמה ימים במלון. לי עלתה הנסיעה הזאת יותר ממאה וששים דולר, חלקם היו מכספי וחלקם הישיבה עזרה לנו. בתחילה נשלחו חמישה בחורים לנסיעת ניסיון כביקורת ובדיקה, לראות אם הכל יעבור כשורה.

באוניה בדרך ליפן, האוכל היחידי הכשר שהיה ברשות האוניה היה תפוחים. אנשי הצוות שמרו על זה לעצמם בארונות סגורים, ואחד מחשובי הבחורים, הגאון רבי ראובן מלמד זצ"ל, דן בדבר והכריע שמוותר לפרוץ את המנעולים והארונות, כי הבחורים נוטלים את שלהם. אך הוא עצמו לא רצה לגעת בתפוחים, כי

מאחורי התמונה המפורסמת של בני הישיבה בשנחאי

להצטלם וכדומה, ואכן תקיפי הדעת מבין הבחורים המבוגרים והחשובים ביותר לא נמצאים בתמונה, אמר הגר"צ כהנא כששוחח על התמונה המפורסמת.

עוד הוסיף: בתמונות תלמידי הישיבה לבושים חליפות לבנות, והסיבה האמיתית ללבוש הבהיר הוא פשוט "זיעה". החליפות הכהות היו עשויות מצמר, ובחום הכבד ששרר במקום אי אפשר היה כמעט ללבוש אותם, ואילו החליפות הבהירות היו עשויים מכותנה והיינו שוטפים אותה כמעט בכל יום.

כיצד נולדה התמונה המפורסמת של ישיבת מיר בשנחאי, כידוע אסף הגר"א קלמנוביץ זצ"ל סכומים נכבדים לקיום הישיבה, והעבירם גבולות עמים ומדינות בדרכים עקלקלות עד שהגיעו לידי ראשי הישיבה, וכדי לשכנע את התורמים באמיתות הישיבה וצרכיה, ביקש תמונה שבה לומדים כל תלמידי הישיבה יחד.

כך "התבשלה" התמונה הידועה של תלמידי הישיבה וראשיה בישיבת מיר שנחאי. ברם, לא רואים את כל התלמידים שלמדו בישיבה באותה תקופה, כי חלקם בעלי דעה מגובשת משל עצמם, סברו שאין זה לכבודה של הישיבה

לקראת יום הכיפורים הוא נפגע וקרס!

על הבניין שילמנו במזומן כעשרת אלפים דולר. אני העברתי את הכסף ליפני, חלקו בטבלאות זהב, בתוך מזוודה רפוטה וישנה. יום אחד נתפס על ידי הסינים, ומיד נתן את המזוודה לבחור מהישיבה כשלא שמו לב; הם הכו את היפני מכות ולקחו את אשר לו. לא היו עדים למסירת הכסף ואיש לא יכל לתבוע את הבחור, אבל הוא החליט להחזיר לו את כל הכסף. היפני לא האמין למראה עיניו ועמד נדהם מול קידוש ה' כזה מפליא.

אחרי המלחמה קיבלנו ויזה לארה"ב והגוינט שילם עבור האוניות, אך רצינו לעבור לארץ ישראל. האנגלים כידוע סגרו את הגבולות. היינו קבוצה של 12 איש יחד עם מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל; נסענו לפורט סעיד, והיינו אמורים לרדת במצרים בתור "מלחים", אבל עקב מחלה באוניה לא הותר לאיש לרדת ממנה.

ידענו עוד כמה תלאות עד שהגענו לצרפת, שם שהיינו כשמונה חודשים, ואח"כ בעזרת זיופים משוכללים של ויזות ודרכונים, "חזרנו" לארץ כאילו רק יצאנו ממנה לתקופה קצרה... כך הגענו ארצה בעוצם קרבות מלחמת תש"ח, תוך כדי מסירות נפש.

מקורות ותצלומים: מוסף שבת קודש

מבאר רבותינו

כבש את התרגשותו על מנת שלא לבייש

חלק מהקהל התחיל לרמוז לרבינו כי הציבור כולו ממתין, אך רבינו עשה עצמו כאילו מבחין בכך. לאחר זמן מה נראה רבינו מתנצל בפני הבחור באמרו "סליחה, מישוה מחכה לי, נמשיך לאחר התפילה". התברר כי היה זה בחור חדש שלא הכיר את רבינו ולא ידע שהוא ש"ץ בתפילת מוסף. לאחר קריאת התורה ניגש הבחור לרבינו ושאל אותו קושיא בלימוד, למרות התרגשותו הרבה לפני גשתו כש"ץ, ענה לו רבינו במאור פנים והתפחה ביניהם שיחה בלימוד. רבינו חשש שאם יעצור את ויאמר לבחור שהציבור כולו מתעכב בגללו יתבייש הבחור, לכן המתין מעט ואח"כ אמר שהוא צריך לצאת כי "מישהו" מחכה לו.

מלא רחמים אינסופיים". כך אמר רבינו ופרץ בבכי. לשיא הגיע התרגשותו של רבינו זצ"ל כשעמד לגשת לפני התיבה.

באחת השנים, לפני תפילת מוסף, נראה רבינו עומד ומדבר בלימוד עם בחור צעיר, כאשר הציבור כולו המתין שייגש לפני התיבה. ויהי הדבר לפלא, שהרי בדרך כלל ברגעים אלה לפני שניגש רבינו לעמוד שרוי הוא בהתרגשות עצומה ואי אפשר להפריע לו כלל והנה הוא מדבר בלימוד עם בחור צעיר?

מורנו ראש הישיבה הגאון רבי אריה פינקל זצוק"ל שימש כש"ץ בישיבה בתפילות המוספין בימים הנוראים. בימים אלה ניתן היה לראות בחוש את התרגשותו ויראתו מגודל האחריות שחש כי הוא נושא על כתפיו לקראת גשתו כשליח ציבור.

באחת השנים, בבקרו של יו"כ, כשעה לפני תפילת שחרית, ראה אחד מפני המשפחה את רבינו מתהלך בחדרו בהתרגשות כשדמעות בעיניו. כשראה אותו רבינו אמר בהתרגשות "אנו מלאי עוון ואתה מלא רחמים" - "אנו אנשים קטנים, בעולם קטן, מלאי עוון. אך לקב"ה הרי אין שיעור, מלוא כל הארץ כבודו ואין לו גבולות כלל, וכל כולו

שיחת מורינו ראש הישיבה שליט"א

נאמר בהיכל הישיבה הק' לקראת הימים הנוראים

מפחדך בשרי: להתעלות מעל הדין בכוח עמלה של תורה

המפתח לגאולה מונח בידינו

אנו חווים תקופה מטלטלת. בשנים האחרונות העולם התהפך עלינו; מגפות, מלחמות, אזעקות, וצרות רבות באות עלינו כנהר לצד זאת אנו חווים ניסים גלויים של "כאשר ישא האומן את היונק". ולצערנו, רואים אנו התגברות של גזירות מבחן וקשיים מבפנים.

את כל זה ניתן למנוע אם נתחזק בתורה ובשמירת שבת. מסביר המשך חכמה: מדוע חז"ל עקרו את תקיעת השופר ברה"ש שחל בשבת, וכי בגלל חשש רחוק שאדם אחד יטלטל ברשות הרבים, יאבדו כל ישראל את ההגנה ממידת הדין? הרי השופר הוא המגן שלנו! אלא, ויתור זה עצמו הוא ההמלכה הגדולה ביותר. עצם העובדה שאנו מוכנים לוותר על הסניגור הגדול שלנו, רק כדי שלא יתחלל כבוד שמים אפילו בגרגיר קטן בשגגה של יחיד – זוהי הזכרת עקידת יצחק הגדולה ביותר! בזה אנו הופכים את מידת הדין לרחמים.

רבות, אי אפשר להישאר ניטרליים. המפתח לגאולה תלוי בידינו! פעם, כשהרב מפונזביץ נדרש תחת לחץ להכניס לימודי חול לישיבתו, הוא התייעץ עם החפץ חיים. אמר לו החפץ חיים: "כשהצבא הלבן והצבא האדום לחמים, התושבים מסתגרים בבית עד יעבור זעם. אבל כשמכריחים לשים דגל ולהצביע עם מי אנחנו – מבררים מי החזק יותר ומניפים את דגלו. אמנם כעת נראה שהם הרוב החזק, אבל הקב"ה עומד לצד בני התורה, והם אלו שינצחו!". הרב חזר והשיב מלחמה שערה, והצליח.

זה אינו הזמן לשבת בבית ולומר 'שלוש עלי נפשי'. אנו נמצאים בשעת האפס, ממש לפני ביאת המשיח. הקב"ה רואה מי מניף את הדגל שלו הצרות הן שלהם, אך אנו צריכים לעזוק. התורה, היראה והתפילות שלנו הן המפתחות לעתיד.

מידת הדין מתוחה, ויש כאן פנייה ישירה לעולם התורה: תתחזק! הבירור כעת קיצוני מאי פעם. אי אפשר לפסוק על שתי הסעיפים. יש לעזוב את כל פירות 'עץ הדעת', את כל עצצועי הטכנולוגיה, ולהידבק אך ורק בתורה ויראת שמים ובד' אמות של הלכה.

אומרים בשם אחד הצדיקים: בימים אלו הקב"ה ימתח חבל וינענע חזק; הצדיקים יחזיקו חזק, אך אלו שמתרפים נופלים. הצדיקים הם כקמח הנופל מהנפה, מקבלים 'יסורים' וקשיים, אבל בסופו של דבר הם המנופים והזכים, ואילו הרשעים שנשארים למעלה – מושלכים לאשפה כהרף עין.

מספרים על גדולים מדורו של החפץ חיים שאמרו, כי העניות הקשה של בני התורה ממתיקה את הדינים. כשרואים אברכים מחתנים ילדים מתוך דוחק עצום ובמסירות נפש, הדבר מפור את גזירות האבן למחצבים קטנים ומונע גזירות קשות. ריבוננו של עולם, היכן יש לך ציבור כזה?! בחוץ תוהו ובוהו, ובתוך בית המדרש – מסירות נפש שאין לשער. זה קורע גזר דין ובוקע רקיעים.

הבה נתחזק כולנו בעמל התורה, נקבל על עצמנו עול תורה המעביר כל הגזירות והטרדות. נתפלל על אחינו התועים שאינם יודעים כלל מה חסר להם. יראה הקב"ה בעוני עמו, ויתגוללו עלינו רחמי הגדולים. נכתב כולנו לחיים טובים, לתשובה ולגאולה שלמה, לשנת שפע והרוחה ברוחניות ובגשמיות.

גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חי.

יעה: לפני ה' כי בא כי בא לשפט הארץ". מה קרה? "אשפט" ו"תבל בצדק". השמחה נובעת מלך שרואים את המלכות זאת הנהגת הדין והצדק. מנגד, מתוארת רעדה: "הרים כדוג נמסו מפני ה'... ירגזו עמים". עולם מותמוטט מרוב "פחד".

אם כן, מהי השמחה הגדולה בכך שה' בא לשפט את הארץ?

התשובה לכל זה טמונה בכך שיש לנו טעות ביחס למושג של יראה ודין. אנו תופסים זאת כדבר מאיים ועצוב, אך האמת היא שהיראה עצמה היא הטוב הגדול והנועם האמיתי. המשפט בא לגלות עובדה אחת: הקב"ה לא עזב ולא שכח את הארץ! כל עניין המשפט הוא להראות שהקב"ה מנהיג אותנו בהשגחה ישירה ובקרבה יתירה. לפחות פעם בשנה אנו מבקשים לראות בחוש את הנהגת הקב"ה בעולם, לראות שכל פרט מדוקדק בהשגחה פרטית. כשיש יותר מדי רחמים, עלולים לחשוב ח"ו ש"עולם כמנהגו נוהג" ומתנהל מעצמו. בימים אלו, מתגלה שיש דין ויש דין והכל מכון לטובה.

כשאנו זוכרים מעקידת יצחק, עולה זכרוננו לטובה, "זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל, ראו כל אפסי ארץ אד' ישועת אלֵקינו". "משום כך הצדיקים חפצים להתהלך עמו בצידת הדין, וכך יהיה לעתיד לבוא – שיראו הכל בחוש כיצד הוא משגיח וזוכר הכל.

התורה: להתרומם אל מעל הגזירות

חז"ל הורונו את הדרך לימים אלו: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". גם כשיש גזירה, הקב"ה ברחמינו מורה לנו כיצד לפעול כדי שימחול לנו. אלא שהתקשיתי בשאלה קשה: בכל סדר תפילות הימים הנוראים, כמעט ואין זכר לכוחה של התורה. יש תשובה, תפילה וצדקה, אך היכן התורה? הרמב"ם פוסק שצריך לעסוק בעשיית במצוות יתר מכל השנה, ובכל תפילת "אבינו מלכנו" אין מילה אחת על עסק התורה! אף רבינו יונה, כשמדבר על עיקרי התשובה, כמעט ואינו מזכיר חזיון בתורה, אף שהתשובה העיקרית היא "השיבונו אבינו לתורתך". עיקר חסר מן הספה, וזו פליאה עצומה.

הביאור לכך טמון בגמרא במנחות (ק'): "אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לה' עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם... כל העוסק בתורה חטאת כאילו הקריב חטאת". מבואר בפסוקים, שמי שדבק בתורה – ב'עץ החיים' – נמצא במקום שאין בו ספקות, אין בו דינים ואין בו גזירות. רק מי שטעם מ'עץ הדעת' וצבר חטאים, זקוק לעמוד למשפט. התורה מגנא ומצלא אפילו מפני גיהנום, וכל שכן מפני הדינים הקשים (כמבואר ב'נפש החיים').

התכלית של כל הימים הנוראים היא להגיע ליום מתן תורה של לוחות שניות ביום הכיפורים, ולהעפיל אל פסגת שמחת תורה – "החדר ייחוד" כביכול. מי שזקוק לעמוד בדין, משתמש בדרכי התשובה והתיקונים, אך אסור לשכוח את העיקר העומד מעל כל הדינים: עמל התורה. "טוב יום בחצרין מאלף" – מאלף קרבנות. עם זאת, יש לזכור שאין תורה בלא לומדיה ובלא כבוד התורה; הפוגע בתלמיד חכם נכרת מהעולם הזה והבא (שע"ת ש"ג אות קט), והביזיון הגדול ביותר הוא מי שאשפר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק בה (ברכות כד). כמה שיותר עמל וידעת התורה, כך האדם נקי יותר מן הדין.

"סמר מפחדך בשרי וממשפטין יראתי" (תהלים קיט, קכ). אנו עומדים בעיצומם של הימים הנוראים, ימי הדין. כל קורות השנה כולה נגזרו בשנה שעברה, ומידת הדין מתוחה. אנו רואים בחוש שיש דין ויש דיין, וכי עולם אינו כמנהגו נוהג. יש כאן מסר מיוחד לבני התורה: מחד רואים גזירות קשות, ומאידך רואים כיצד הקב"ה נושא על כפיים את בני התורה ושומר עליהם כבבת עינו. רואים כאן מסירות נפש שאין לשער מצד לומדי התורה, ובוודאי שזו הזכות שעמדה לנו עד עתה, והיא זו שתעמוד לנו להביא את הגאולה.

הימים הללו הם נוראים ומכוסים. עכשיו נפתחים ספרי חיים וספרי מות, וכולם נזכרים לפנינו, "כי זכר כל המעשים לפניך בא ואתה זוכר מעשה כולם". מאילוי יקרא, וחותרם יד כל אדם בו. זה פחד פחדים. המלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו 'הנה יום הדין'. הכל נחתם עכשיו; מי יודע מה מחכה לנו, כמה יעברו, מי בקצו ומי לא בקצו – זה נורא ואיום.

אמנם ודאי שדנים אותנו לפי העבר שלנו, אבל זהו חסד ה' שנותנים לנו עכשיו, גם בשעת הדין עצמו, כוח לשנות את הדין. יש לנו תקוה על ידי הפחד עצמו, שכן הפחד מהמשפט מפיח בנו חיים – "יראיו לחיים לחק". מסופר על משפט שנערך ברוסיה לשני אנשים, בפני אותו שופט ובאותו זמן, על אותה עבירה. אחד זכה בדין והשני נידון לתלייה. מה היה ההבדל? אחד ישב ורעד כולו מאימת הדין, ואילו השני ישב בשלווה וסירק את שערו.

לא מזמן שמענו על אדם שזכה לשבת חצי שנה בכלא רק משום שפיקח בשעת המשפט. נורא לחשוב: במשפט של מעלה, שהכל גלוי לפנינו, מי יכול לזכות לולא הפחד והאימה עצמם? "סמר מפחדך בשרי".

פליאת הימים – בין דין, המלכה ושמחה

אנו עומדים בימים הנוראים, שהם מחד ימי דין ומאידך ימים של גילוי אהבה מכוסה. "אני לדודי ודודי לי". הקב"ה מתגלה ברוב אהבתו, ויש להתבונן בכמה עניינים מהותיים בפשר ימים אלו:

א. צע"ג מדוע יום הדין נקבע גם כיום ההמלכה? הרי המלכת מלך ראוי שתהיה ביום של שמחה, ולמה היא מתבצעת דווקא ביום דין שהוא יום של אימה, עונש ופחד? למה צריכים להתחיל דף חדש של מלכות יחד עם משפט על כל העבר המלוכלך שלנו?

ב. ולמה היום הזה הוא גם "יום הזכרון"? הרי הקב"ה זוכר הכל ומוחק על הכל תמיד, ומה הסיבות של כולם יחד – יום הדין, יום המלכות ויום הזכרון?

ג. ועוד צ"ב, מה בכלל המושג של המלכה, הרי הקב"ה מלך בטרם כל יציר נברא, "וה' ימלוך לעולם ועד", ומה פועלת ההמלכה שלנו?

ד. ולמה הקב"ה מדקדק כל כך עם הצדיקים ונוהג עמם במידת הדין, הרי להם מגיע יותר רחמים?

ה. מדוע לעתיד לבוא, כשיגיעו הימים הטובים, דווקא אז יהיה "היום הדין הגדול והנורא"?

האמת היא, שמתגלה כאן דבר פלא: מצד אחד נראה שיום הדין הוא יום שמחה. מובא בהלכה שעיקר הדין הוא בשעת התקיעות במוסף, ולכן אין להתפלל מוסף ביחיד. דווקא אז הגר"א היה שמח מאוד, כי זוהי המלכות של הקב"ה. כיצד משתלבים הדברים? מחד זה יום נורא ואיום, ומאידך זה גם יום טוב – "אכלו משמנים ושתו מעדנים כי קדוש היום לאדוננו".

גם בקבלת שבת אנו רואים אריכות גדולה על כל ענין הדין והמלכות: "אמרו בגוים ה' מלך אף תפון תבל בל תמוט דין עמים במישרים". כשהקב"ה מולך, מיד רואים את מידת הדין יחד עם זאת, ישנה שמחה עצומה: "ישמחו השמים ותגל הארץ... אז ירננו כל עצי